International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art
Volume: 8, Issue: 16, Haziran-Temmuz / Summer / 2023
Cilt: 8, Sayı: 16, June-July / Yaz / 2023

21. YÜZYIL KİL MALZEME İLE YAPISÖKÜM METODU ÜZERİNDEN SANATÇI VE YAPIT OKUMALARI

Nalân DANÂBAŞ*

Özet

21. yüzyılın ilk çeyreğine yaklaşırken, kil malzeme ile yapısöküm metodu üzerinden okumalar yapmak için henüz erken olduğu düşünülebilir. Ancak yaşadığımız yüzyılda yapısöküm metodu hakkında bilgi sahibi olmak, özellikle genç nesil sanatçılara yol gösterici olması açısından önemlidir. Modernizm sonrası Avangard hareketiyle başlayan sorgulama tavrı, sanatçıların geleneksel yöntemleri ve kuralları yıkmaları neticesinde, sanatı farklı noktalara taşımıştır. Toplumsal, siyasal ve kültürel yapıdaki bozulmalar sanat alanlarında yeni kavramları, söylemleri ve disiplinlerarası etkileşimleri de beraberinde getirmiştir. Postmodernizm ile eleştirel bir düşünceyi ortaya koyan Fransız düşünür Jacques Derrida, metin okuma ve analiz yöntemi olarak geliştirdiği, 1960'lı yıllarda ortaya çıkan ve 70'li yıllarda sanat alanlarında kendini göstermeye başlayan yapısöküm kavramını disiplinlerarası sanat alanlarında alışık olduğumuz okumaların dışına taşıyarak tarafsız bir biçimde bakmamızı sağlamıştır. Derrida, yapısöküm metodu ile yapıtı bozarken yeniden anlamlandırma sürecini kurmaktadır. Derrida'nın 'metin dışında hiçbir şey yoktur' düşüncesinin temelini oluşturan yapısöküm metodu, yıkarken yeniden yapmayı hedeflemektedir. Yapısöküm, geleneksel yapıları ve yapısalcılığı reddeden bir düşünce sistemidir. Sorgulayan tavrı ile asıl düşünceyi ortaya çıkarmayı amaçlayan, kökte yatan yapıyı alt üst eden ve yeniden biçimlendirme yoluna giderek değişkenlik ve çatışma kavramlarını da gündeme taşımaktadır. Bir sanat yapıtında, düşüncede meydana gelen yapısöküm, yapıt üzerinde de bir tavır olarak kendini göstermekte ve algılanmaktadır. Bu bağlamda bozma ve parçalama eylemi olumsuz bir anlam içermemekle beraber günümüzde çağdaş seramik sanatı pratiklerinde de etkisini göstermiştir. Kilin farklı şekillendirme yöntemleri ile fiziksel ve kimyasal değişimleri seramik sanatını etkileyerek, yeni ifade biçimlerinin doğmasına neden olmuştur. Çalışma, kil malzeme ve yapısöküm metodunun tanımını yeniden yapmak değil, yaşadığımız yüzyılın ilk çeyreğine yaklaşırken kil malzeme ile yapısöküm kavramı üzerinden yeni ifade biçimlerine örnek oluşturan sanatçı ve yapıtlarının okumalarını yapmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: 21. yüzyıl, Jacques Derrida, Kil, Malzeme, Yapısöküm

21st CENTURY READINGS OF ARTISTS AND ARTWORKS THROUGH THE METHOD OF DECONSTRUCTION WITH CLAY MATERIAL

Abstract

As the 21st century approaches its first quarter, it may be considered too early to make readings through the method of deconstruction with clay materials. Yet, being knowledgeable about the method of deconstruction in the present century is important in that it can be a guiding principle, especially for the younger generation of artists. The attitude of questioning that began with the Avant-Garde movement in the postmodern period has moved art to different levels due to the artists' breaking down traditional methods and rules.

* *Doçent Dr. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, nalandanabas@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9838-4433*

The disruptions in the social, political and cultural structure also introduced new concepts, narratives and interdisciplinary interactions in the field of art. Putting forward a critical thought with postmodernism, the French scholar Jacques Derrida helped us gain an unbiased view on the concept of deconstruction, which he developed as a method of text reading and analysis that emerged in the 1960s and started to become prominent in the fields of art during the 70s, by taking it beyond the readings in the interdisciplinary areas of art that we are familiar with. Derrida establishes the process of reinterpretation while breaking down the work by the method of deconstruction. The method of deconstruction, which forms the basis of Derrida's idea that 'there is nothing outside the text', seeks to reconstruct while deconstructing. Deconstruction is a system of thought that denies traditional structures and structuralism. The questioning attitude also brings the concepts of variability and conflict into the limelight as it seeks to reveal the original thought, overturning and reshaping the underlying structure. In an artwork, the deconstruction that emerges in the idea manifests itself and is perceived as an attitude on the work itself. In this context, while the act of disruption and disintegration does not necessarily convey a negative meaning, it demonstrated an influence in today's contemporary ceramic art practices. The physical and chemical changes of clay through different methods also had an influence on ceramic art in terms of expression, thereby resulting in the advent of novel forms of expression. The study does not aim to redefine the clay material and the method of deconstruction, but rather to make readings of select artists and their works that give rise to new forms of expression through the concept of deconstruction with clay material as we approach the first quarter of our century.

Key words: 21st century, Jacques Derrida, Clay, Material, Deconstruction

Giriş

1960'lardan itibaren modern dünyayı baştan ifadelendirme girişimi olarak ortaya çıkan postmodernizm, modernizme atıf yapılan yargılamaların tümünü içermektedir. Postmodern düşünce, doğru olarak sunulan her türlü bilgiye kuşku ile yaklaşırken özünde nedenselliği sorgulamaktadır. Postmodern düşüncelerin temelleri, yapısalcı düşünürlerle beraber hem dilin hem de iletişimin içeriğine ait araştırmalar ile atılmıştır. Bireyi dışlayan yapısalcılar, anlamı üretenin dil olduğunu savunmuşlar ve postyapısalcılar da bu düşünceyi benimsemişlerdir. Ancak metnin tekil bir yapı olduğu düşüncesini reddeden postyapısalcılar, dilin çoklu anlam içerdiğini ve sanat yapıtlarının da çeşitli okumaları beraberinde getirdiğini savunmuşlardır. Postyapısalcı harekete göre anlamı belirleyen yazar değil okuyucudur ve bu nedenle metni okuyan özne sayısı kadar anlam üretilebilir. Yapısalcı bir düşünür olan Ferdinand de Saussure, dili bir inceleme nesnesi olarak metni de göstergeler sistemi olarak ele alırken, göstergenin diğer göstergelerle ilişki içerisinde olduğunu düşünmektedir. Saussure göre göstergeler birbiriyle ilişki içerisinde olan görüngü (ifade) ve imge (içerik) olmak üzere iki durumu göstermektedir. Saussure'ün temellerini attığı yapısalcı hareket kavramından yola çıkan Jacques Derrida post yapısalcı bir tavır göstererek, göstergenin tek bir anlamı olmadığını savunmaktadır. Derrida'nın şekillendirdiği yapısöküm metodu, her alanda açılım sağlamış ve sanat alanlarında da farklı okumaların önünü açmıştır. Yapısökümcülük metin okuma ve anlama yöntemi olarak sanat yapıtlarında da etkisini göstermiştir. 1960'lı yıllarda ortaya çıkan ve 70'li yıllarda sanat alanlarında kendini göstermeye başlayan yapısöküm kavramı Batı'nın yanında ülkemizde de az sayıda olsa da bir ifade biçimi olarak kendini göstermektedir (Uzunoğlu, 2019, s.22).

Batı metafiziğinin oluşturduğu düzlemi sarsma çabasıyla öne çıkan Derrida tarafından geliştirilen yapısöküm düşünce yöntemi, dilbilim üzerinden metin yapılarının bozulması ve yeniden üretilmesi

bağlamında farklı anlam ilişkilerinin ortaya çıkarılması olarak da geliştirilen ve tanımlanabilen bir düşüncedir. Postmodernizmin bir dili olan yapısöküm hareketi, geleneksel anlam bütününü farklı yollardan yeniden yapılandırmak ve yeniden yorumlamaktır (Yükseler, 2017, s.3). Derrida'nın düşünce yöntemi, felsefe, hukuk, edebiyat, sosyoloji, dilbilim gibi alanlarda ele alınmış olmakla beraber mimarlık, resim, tiyatro ve heykel gibi alanlarda da uygulanmış örnekleri bulunmaktadır (Küçükkalkan, 2017, s.3).

Heidegger'den etkilenen Derrida postyapısalcılığın ilkelerini belirleyerek, kelimelerin düşündüğümüz anlamda birebir karşılığının olmadığını ileri sürerken, gösteren ve gösterilenlerin bağlantı açısından devamlı bir başka gösterilene gönderme yaptığını savunmaktadır. Bir kelimenin ne anlama geldiğini anlatmak için başka bir kelimeye ihtiyaç duyulmaktadır. Kelimeler farklı kelimelerle bağlantı kurarak birbirlerine göndermede bulunurlar. Bir kavramı açıklamak için kelimelerden yararlanılır, o kelimeler bizim başka kelimelerle ilişki kurmamızı ve tek bir doğruya değil, bir anlam zincirine ulaşmamızı sağlar. Ancak Derrida'nın Batı Metafiziğine ve onun geleneksel yapısına karşı oluşturduğu yapısöküm kavramına göre, bu döngünün sonu olmamakla beraber göstergelerin birbirleriyle kurdukları ilişki yeni anlamlara yol açmaktadır. Göstergeler farklı bağlamlara geçerek değişir ve bağlamdan bağlama geçen anlam aynı kalmaz. Kavramlar aynı kalsa bile onlara yüklediğimiz anlamlar zaman içerisinde değişmektedir (URL 1). Yapısöküm kavramı kısaca bir yapının söküme uğratılması ve tekrardan oluşturulması düşüncesine dayanmaktadır. Ancak yapının sökümü sırasında onu tamamen yıkmak yerine, yeniden baştan oluşturulması amaçlanmaktadır. Yapısalcı düşünce tek bir düşünceye dayanırken Postyapısalcı düşünce birçok düşünce yapısını beraberinde getirirken tüm sanat hareketlerini ve kavramlarını da reddeden bir anlayıştadır. Sonuçta bütünü parçalayarak, her parçanın ifadesini ortaya çıkaran, anlamı söküme uğratan ve birbirinden farklı parçaları bir araya getiren yeni anlamlar üretmektir. Bu bağlamda sanatçılar, çağdaş sanat pratikleri üzerinden yapısöküm kavramını parça bütün ilişkisi üzerinden sorgulamaktadırlar (Yıldız, 2019, s.2). Güncel sanatın sorgulamaya yönelik olan yapısı disiplinlerarası anlayışın da önünü açmıştır. Yapısöküm kavramı postmodernist işaretleri ve modernizme ait eleştirileri de beraberinde getirerek malzemenin tüm olanaklarının kullanımı ile imge ve kavram üzerine kurgulanmıştır. Ortaya konulmak istenen sanat yapıtı süreç içerisinde yapısökümü uğratılarak farklı bir düşünceye dönüşmektedir. Bu nedenle sanat alanında biçim tek başına bir kıymet taşımamakla beraber, yapıt ve izleyen arasında tarafsız gerçekliğin aktarımı önem kazanmaktadır (Özeskici, 2019, s.60). Çalışmada yıkım ve yeniden yapılandırma üzerine seçilmiş sanatçı ve yapıtları üzerinden birbirleriyle kurdukları diyaloglar bağlamında incelenmesi amaçlanmaktadır.

Gösterge, Gösteren, Gösterilen İlişkisi

Gösterge, kendisinden başka bir olayı temsil eden ve bu temsil ettiği olayın yerini alabilen her çeşit nesne, olgu, biçim şeklinde tanımlanmaktadır. Daha açıklayıcı olmak adına örnek verecek olursak, insanların anlaşmak amacıyla kullandıkları diller (İngilizce, Türkçe…) çeşitli el, kol ve baş hareketleri, trafik işaretleri, reklam afişleri ve bunun gibi birimlerden oluşan bir sistemdir. Gösterge kavramı M.Ö. 5.yüzyıla kadar dayanan ve Antik Çağ'da da hekimler tarafından tıp dilinde "belirti" sözcüğü yerine kullanılmıştır. Eski dönem filozofları tarafından gösterge tanımlamaları yaygın olarak dil üzerinden yorumlanmıştır. Orta çağ döneminde ise dil üzerinden yapılan tanımlamalar genişlemiş ve dil dışında göstergelerin de olduğu fikirleri ortaya atılmıştır. Bu dönemde Aurelius Augustinus göstergenin başka bir şeyin yerine geçen şey olarak tanımını yapmıştır. Paleolitik çağda insanların mağara duvarlarına yaptıkları resimler ilk göstergeler olarak örneklendirilmiştir. Mağara duvarlarına yapılan resimlerin nedeni kesin olarak bilinmese de bir iletişim amacı olduğu öne

sürülmektedir (Yükseler, 2017, s.20,21,23). Göstergeler hem doğal hem de yapay olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Doğal göstergelerin bir bölümü, gösterileni gerçek olarak yansıtırken, bir bölümü de dolaylı olarak yansıtmaktadırlar. Bulutların görüntüsü yağmurun yağacağını dolaylı olarak gösterirken, gerçek gösterge insanların doğayla olan deneyimlerinden ve öğrenimlerinden kazandıkları bilgi ile ortaya çıkmaktadır. Yapay göstergeler ise insanlar tarafından oluşturulan ve geliştirilen göstergelerdir. Yapay göstergeler duyguları, görüşleri ve düşünceleri iletmek amacı taşımaktadırlar. Genellikle sanatçıların iletmek istedikleri düşünce, duygu ve görüşleri bu gösterge ile ifade edilerek yansıtılmaktadır. Sanat eserlerinin gerçeği gösteren yönü olduğu gibi, gösterilen, yani göstergenin gösterdiği kapsamı da bulunmaktadır. Sanat eserlerinde gösterilen, eserin kavramsal yönü daima dille bağlantılı olarak bir metne dönüşür. Bu bağlamda gösteren, gösterilene aracılık ederken, tarihsel süreçte gösteren gösterilen ile bağ kurmaktadır. Gösterilenin bir nesne olmaktan çok, göstergenin düşünsel bir aktarımı olduğu gibi gösterilen, göstergenin vasıtasıyla ortaya çıkan anlamdır (Bulduklu, 2018, s. 73,75,76).

Yapısöküm Metodu

Jacques Derrida'nın yapısöküm kavramı, batı düşünce sistemine karşı bir eleştiri olarak ortaya çıkmıştır. Tarihte en üretken filozoflardan biri olan Derrida, yazdıklarının dışında çok sayıda kavram türeten ve var olan kavramları dönüştüren, tartışmalara neden olan bir filozoftur (Güven, 2022, s.21). Derrida, yıkımın olumsuz olmadığını, olumlu bir anlam taşıdığını savunmaktadır. 1960'lı yılların sonlarında Derrida'nın ortaya koyduğu yapısöküm kavramı, postmodernistlerin dil ve iletişim temeline dayanan düşüncelere hız kazandırmıştır. Batı felsefesinin ikili karşıtlıklarına rağmen Derrida bu karşıtlıkların üzerine kurulan tüm yapıları yok etmek için harekete geçerek metnin birçok anlama geldiğini savunmuştur. Ayrıca, Batı düşüncesini etkileyen konuşma ve yazı karşıtlığı üzerinde durarak, konuyu çürütme eylemine girişmiştir. Konuşmanın düşünceden tümüyle kopmadığını ve onun yansıması olduğunu, yazının ise düşünceyi dolaylı olarak ilettiğini ve bu nedenle eksik olduğunu, metnin dışında hiçbir şeyin olmadığını savunmaktadır. Metnin birçok anlama gelebileceğini düşünen Derrida, şekillendirdiği düşünce yöntemiyle değişmez doğru olarak kabul edilen herşeyi yapısökümeye uğratarak, kendi içerisindeki farklılıkları açığa çıkartmıştır. Derrida'ya göre, sözcüklerin anlamını saptamak mümkün değildir ve böylelikle gündeme getirdiği "differance" terimi ile sözel ve yazılı olanın birbirinden farklı olduğunu ortaya koymaktadır. "Differance" ve "difference" sözcükleri arasındaki farklılık ona göre sözel değil, yazınsaldır. Latince kökenli "differe" kelimesi; farklı olmak, ertelemek, başka zamana bırakmak anlamlarına gelmekle beraber, terimlerin anlamları uygulandıkları bağlama göre değişmektedir. Derrida'ya göre, "differance" var olan bir şey olmamakla beraber, erteleme anlamında kullanılırsa burada olanı olmadığında sunmak ve bu nedenle ertelenmiş bir varlığı işaret etmektedir. Dil ile ilgili öğeler arasında oluşan farklar aracılığıyla oluşan anlam, bir göstergeden diğer bir göstergeye devamlı ertelenmektedir. Dolayısıyla Derrida'nın yapısöküm düşünce yönteminde anlamların yerleşmiş bir temeli bulunmamakla beraber, "differance" içindeki "başka" anlamını ortaya çıkarmak için mevcut olmayanı ifade eden "iz" kavramını ortaya koymuştur. Ona göre gösterge, kesin anlamı belirleyemez. Çünkü gösterge, anlamını aynı zamanda gerçek olmayan gösterenlere de yükümlü olarak onların izini taşır, ancak tam karşılığını vermemektedir. Gösterge var olmayan, bulunmayan gösterenlere de dayanmaktadır. Bu nedenle metin her süreçte farklı okumaları beraberinde getirerek sonsuz anlamların çoğalmasını sağlayacaktır. Ayrıca Derrida gösterge-gösteren ve gösterilen arasında daima bir diyalog olduğunu savunmuştur. Dolayısıyla işaret edilen anlamı anlayabilmek için başka gösterenlere bakılması gerekmektedir (Uzunoğlu, 2019, s.23,24).

Avangard hareketlerle ortaya çıkan sorgulamalar, sanat kavramlarına ait üretimleri yapısökümcü bir dil üzerine kurarken, postyapısalcılığın ortaya çıkmasıyla beraber göstergelerin sorgulanması nedeniyle sanat kavramını oluşturan yapıların değiştirilmesi ve farklı açılardan ele alınması konunun tersyüz edilmesini beraberinde getirmiştir. "Deconstruction" kelimesinden gelen yapısöküm, dilde değişikliğe giderek mizahı, mecazı (metafor), benzetmeyi, metinler arasındaki diyaloğu, göstergebilimsel açıdan çözümleme yöntemidir. Yapısöküm düşünce yöntemi, var olanı yok etmek değil, karşılıklı olarak birbirine dokunarak birbirini etkileyen ve bozan biçimler olarak da düşünülmektedir (Büyükparmaksız, 2021, s.107,108).

Sanatta Yapısöküm

Güncel sanatın ifade araçlarından biri olan yapısöküm, geleneksel anlatımların dışında sorgulamalara yönelik olarak disiplinlerarası sanat alanlarındaki anlayış biçimlerinin önünü açan ve dışarısı ile içerisinin ilişkisini kurmaya çalışan bir düşünce yöntemidir (Güneş, 2004, s. 144). Sanatçıların bir sanat yapıtı orta koyarken bozma, parçalama, sökme ya da yıkma gibi uygulamaları yapısökümcü bir tavır olarak adlandırılmaktadır. Kavramsal merkezli olan sanat yapıtlarında, içeriksel ve dilsel anlamda parçalanmalar yeni bir anlam meydana getirmektedir. Postmodern dönemde Derrida'nın yapısöküm düşünce yöntemlerinden etkilenilerek düşünsel ya da formel olarak sanat yapıtları ortaya konulmuş ve düşüncelerin açığa çıkartılması amaçlanmıştır (Aytekin ve Bahadır, 2019, s. 48,51). Sanatçılar nesneler üzerinde çeşitli uygulamalar yaparak formu söküme uğratmışlar ve formun gerçekle olan ilişkisini bozmuşlardır. Yapısökümün kaynağındaki kalıpları yıkan ve ready-made'leri ile bilinen Marcell Duchamp, 1960 sonrasında eleştirel bir bakış açısı sunarak gündeme oturmuştur. Duchamp Pisuar isimli seramik nesneyi yapısökümüne uğratarak modern sanatı sorgulamıştır. Pisuarı kendi işlevinin dışında kullanarak söküme uğratan sanatçı görünenin arkasındakileri sorgulamaktadır. 1970'li yıllarda Batı'da uygulanmaya başlayan yapısöküm kavramı, 1990'lardan sonra Türkiye'nin çağdaş sanatında da etkilerini göstermektedir. Bu bağlamda düşüncenin ortaya çıkartılması amacıyla hem formel hem de düşünsel eserler üretilmiştir. Sanatçılar geleneksel ifade yöntemlerinden çok disiplinlerarası bir anlayış olan yapısökümüne eğilim göstermiştir. Günümüz sanatında örtülü kalmış göstergelerin anlamlarını ortaya çıkartmak önemli bir unsur taşımakla beraber imge ve kavram üzerinden yapılandırılan sanat yapısökümüne uğrayarak başka bir düşünceye dönüşmektedir. Avangard'ın öncü olma davası, yerini yeniye bırakarak her şeyin bir diğerinden farklı olması ve bir göstergeye dönüşmesi olarak varlığını sürdürürken, sanatçılar modernizmin geleneksel yapılarını sorgulamışlar, çeşitli malzeme ve yöntemlerle sanatın çerçevesini genişletmişler ve sanatın düşünsel olan yönünü yapısöküm düşünce yöntemi ile ortaya koymuşlardır (Büyükparmaksız, 2021, s. 109,111). Yapısöküm, disiplinlerarası sanat alanlarında yapılmamış, tasarlanmamış ve düşünülmemiş düşünce biçimini ortaya çıkarmaya çalışan bir hareket olmakla beraber, düşünceye dayalı bir yapı olarak da iletişimi gerekli kılmaktadır. Bir formun parçalara ayrılarak/bozularak ortaya konulması, gösteren ve gösterilen sorgulamalarının önünü açmıştır. Yapısöküm, sanatın geleneksel düşüncesini sorgulamış ve sanata farklı bir bakış açısı sunmuştur (Aytekin, 2020, s. 35). Geçmişten günümüze sanatçı, eski olanı dönüştürerek yeniden oluşturmaya ya da tamamen bozarak yeniyi yaratmayı deneyimlemiş ve Picasso'nun, her yaratma eyleminin, ilk önce bir yıkma eylemi olduğu söylemine atıfta bulunmuştur (İlhan, 2020, s. 27).

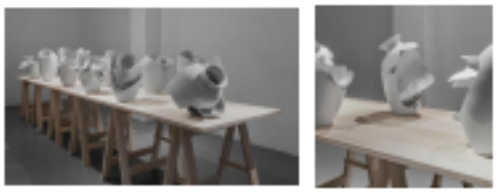
Kil/Seramik Malzeme ve Yapısöküm

Fransızca bir terim olan yapısöküm (Deconstruction), sökme, yıkma, çözme ve bozma anlamlarına gelmektedir. Yapısöküm kavramı dönemi gereği devrim niteliği taşımaktadır. Geleneksel üretimin terk edildiği ve farklı bir üretim imkânı sağlayan bir harekettir. Köklü bir tarihe sahip olan seramik sanatı kapsamlı yöntemleri ve malzeme açısından yapısöküm kavramına en uygun sanat alanları arasında yer almaktadır. Kavram, sanat ve sökümü üzerinden irdelendiğinde insanın varoluş ve yok

oluş kavramlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Sanat bir yaratılış süreci olarak kabul edilirken varoluş ve yok oluş da yaratım sürecini kapsamaktadır. Bu bağlamda sanat ve söküm hem yaratılışla hem de yapıtların yıkımı olarak doğal yaşam döngüsünün bir bölümü olarak algılanmış ve böylelikle seramik sanat alanını da etkilemiştir. Yapısöküm yöntemleri sanatın yapısına ve üretimine yeni bir kimlik kazandırması nedeniyle farklı yaklaşımların görünür kılınmasını sağlamıştır. 60'lı yıllarda Derrida ile başlayan yapısöküm kavramı, günümüzde seramik sanatının uygulanma biçimleri açısından alana önemli bir katkı sağlamasıyla bilinmektedir. Bu bağlamda izleyicinin görme, algılama ve düşünme biçimlerini yeniden sorgulaması ile izleyici üzerindeki etkisinin de varlık ve yokluk süreçleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Yapısöküm adına üretilen kil çalışmaların bozulması/deformasyonları bilinenin aksine bir biçime dönüşmesini ortaya koyarken seramik sanatının geleneksel yöntemlerine farklı bir bakış açısı ve yeniden değerlendirilme olanağını da beraberinde getirmektedir. Bozma ve yeniden yapma üzerine odaklanan yapısöküm, karşıtlıklar ilkesi ile güçlü bir ifade dili oluşturmaktadır. Yapısökümе uğrayan çalışmalar bir adım sonraki sözün başlangıç noktasına gönderme yapmakta ve çalışmaların içeriğinin daha doğru okunmasını gerektirmektedir. Yapısöküm kavramıyla birçok yapıt üreten çağdaş sanatın en çarpıcı figürlerinden biri olan Ai Weiwei, bütünü yok etme eylemini sorgulamamıza neden olmuştur. Hareket izleyicinin alışılmış, güzel, estetik algılarını da sorgulatmaktadır (Yüksel, 2019, s. 255,256). Çalışma, kil malzeme ve yapısöküm metodunun tanımını yeniden yapmak olmamakla beraber yaşadığımız yüzyılın ilk çeyreğine yaklaşırken kil malzeme kullanarak yapısöküm kavramı üzerine çalışan sanatçı ve yapıtlarının okumalarını yapmayı amaçlamaktadır.

Geleneksel sanat anlayışından farklı olan ve sürece bağlı olarak değişen algılarımız sanat ve estetik algılarımızı da değiştirmektedir. Değişen sanat anlayışı ile, seramik sanatçıları da malzeme, üslup ve yöntem açısından zenginleşerek geleneksel anlayışa karşı bir hareket oluşturmuşlardır. Bu bağlamda yapısöküm metodu ile çalışmalar üreten seramik sanatçıları geleneksel üretimi sorgulamakla beraber izleyicinin görme, algılama ve düşünme biçimlerini de yeniden sorgulamalarına neden olmaktadır (Kanışkan, 2020, s. 1758).

İlk olarak Yapısöküm düşünce yönteminin etkisi ile çalışmalar üreten İtalyan tasarımcı **Andrea Anastasio**'nun "Un Fiore Per 12 Mesi", "12 Aylık Bir Çiçek " isimli vazo serisini verebiliriz. Sanatçının eseri Yunan-Roma ve Kore-Ay vazolarından esinlenerek uyguladığı 12 formdan oluşmakla beraber sadeliğin ve minimalliğin yan yana geldiği bir görüntü sunmaktadır. Anastasio, formları bozarak büyülü ve narin bir yerleştirmeye dönüştürerek yeniden doğuşu, yeniden uyanışı ve yaşamın kırılganlığını ifade etmeye çalışmıştır (URL 2).

Görsel 1-2 (ayrıntı): Andrea Anastasio, "Un Fiore Per 12 Mesi", "12 Aylık Bir Çiçek ", 2018 https://daniellaondesign.com/blog/deconstruction-of-the-white-vase/- 15 Eylül 2022.

Vazolar fırında pişirildikten sonra kırılır ve kırılan parçalar forma eklenerek yeniden birleştirilir. Bu süreç sayesinde vazonun özgün şekli hem maddi hem de işlevsel olarak sonsuz bir yapılandırmaya açılmaktadır. Sanatçının amacı parçaları bir araya getirme, kolaj gibi basit hareketleri zanaat yöntemleriyle birleştirme ve günlük hayatın fark edilmeyen yönlerinin altını çizmektir. Çalışmalar, gerçekliğin ortak algısına ve tanımına meydan okuyan bağlantılar üretmektedir (Görsel 1-2) (URL 3). Sanatçı, vazonun binlerce yıldır gündelik hayatımızda var olduğunu, farklı işlevleri olmasına

rağmen her zaman kıymetli olduğunu ve çoğu uygarlıkta üremeyle, rahimle ve gebelikle bağ kurduğunu ifade ederek, tıpkı anne karnı gibi içindekileri koruduğunu, muhafaza ettiğini söylemektedir (URL 4).

Yapısöküm düşünce yöntemiyle maddi kültür ve hafıza kavramlarını sorgulayan ve görsel bir dil kullanan diğer bir seramik sanatçısı Hollandalı **Bouke De Vries**, çalışmalarına kırılmış porselen parçalarını birleştirerek başlamıştır. De Vries, savaş, barış ve kaos kavramlarının yanında klasik sembolleri ironik bir şekilde kullanarak, kırılan porselen parçalarını kavramı gereği, yeniden hayata geçirmektedir.

Görsel 3-4-5-6: Bouke De Vries, "Memory Vessels", "Hafıza Kapları", 2013, 2014, 2014, 2016 boukedevries.com – 22 Haziran 2022.

Sanatçı fırında patlayan ve kaza sonucu parçalanan vazolara "yıkımın güzelliği" adını verirken, vazoları onarmak yerine kil parçalarıyla yeni heykeller yaptığını ve formlara yeni değerler kattığını düşünmektedir. De Vries, parçalar arasındaki boşlukların formun vazgeçilmez bir parçası haline geldiğini ve formların çoğu zaman kübik bir nitelik kazandığını ayrıca eserin kaynağı hakkında izleyicinin kafasının karıştığını ve böylelikle eserin bir yaşam öyküsü haline gelerek ona yeni bir değer kattığını savunmaktadır (URL 5). Tarihin kaybına vurgu yapan ve Han hanedanı vazolarını yere bırakarak parçalara ayrılmasını sağlayan Ai Weiwei'nin tam tersine De Vries, geçmişi yeniden birleştirmek için kırıkları bir araya getirmektedir. Sanatçı parçalanmış kil formları birleştirirken bazılarının çatlaklarını vurgulamak ve daha değerli bir hale getirmek için kintsugi (Japon kültüründe kırılan eşyayı altın kullanarak yeniden birleştirme sanatı) tekniğini kullanmaktadır. Çünkü ona göre hatalar, kayıplar, kazalar ve felaketler yeni zaferlere dönüşebilirler (Görsel 3-4-5-6) (URL 6).

Yapısöküm üzerinden okunabilecek diğer bir sanatçı Güney Kore'li **Haejin Lee**, bitmiş bir formu parçalara ayırmayı, sonrasında parçaları farklı biçimlerde birleştirmeyi, süreç içerisinde yeniden inşa ettiği formlarının ritmik bir bileşimi ifade ettiğini ve kendisine özgürlük hissi verdiğini vurgulamaktadır. Saatlerce çalıştıktan sonra bir eseri kesip parçalara ayırmak sinir bozucu bir eylem olarak görülse de sanatçı bu eylemi heyecan verici bir duygu olarak nitelendirmektedir. Lee'ye göre, kil malzemenin hakkında çok iyi bilgi sahibi olmadan yeni biçimler oluşturulamaz ve yüksek sıcaklıklarda kilin hangi reaksiyonları vereceği öngörülemezdir (URL 7).

Görsel 7-8-9-10: Haejin Lee, "Scupture Vases", "Heykel Vazolar", "Ceramic Sculpture", "Seramik Heykel", 2016, https://mymodernmet.com/haejin-lee-unraveling-ceramic-sculptures/- 13 Mayıs 2022 https://www.thisiscolossal.com/2015/08/ceramic-sculptures-that-unravel-before-your-eyes/- 13 Mayıs 2022.

Sanatçı, her an sökülecekmiş/çözülecekmiş hissini veren formlar üretirken, çözülen seramik heykellerin hızla geçen zamanı hatırlatmasını metaforik bir yaklaşımla vurgulamaktadır. İnsan bedenini merkez alan Lee, çoğu zaman bütün görünen ancak ayrıntıya inildiğinde dalgalanan şeritlerle karşılaşıldığında tedirginlik duygusunu da hissettirmektedir (Görsel 7-8-9-10) (URL 8). 20. yüzyıl modernizminden ve geleneksel Kore porselenlerinden etkilenen sanatçı, elle şekillendirdiği çalışmalarında yeni bir anlam üretmesinin dışında, formları parçalayarak elde ettiği biçimsel ve estetik bir arayışı işaret etmektedir.

Yapısöküm kavramı ile okunabilecek yapıtlar üreten diğer bir sanatçı Amerikalı **Glen Martin Taylor**, Japonların Kintsugi tekniğinden ilham alan ve günlük yaşama dair seramik nesnelere farklı malzemeler ekleyerek sanat nesnesini sorgulayan çalışmalar ortaya koyarken önemini yitirmiş nesneleri birleştirerek onlarla yüzleşmektedir (Yıldırım, 2021, s.380). Eserlerinin bazıları kendisi tarafından yapılmış, bazıları bulunmuş ve bazıları da geçmişiyle duygusal bağ kuran seramik nesnelerdir.

Görsel 11-12-13-14: Glen Martin Taylor, "Scissors Plate", "Makas Plakası", 2021, "Reveal The Scar Tissue", "Yara Dokusunu Ortaya Çıkarmak", 2021, "What Holds You Together ", "Sizi Bir Arada Tutan Nedir", 2021, "Grandma's Tile", "Büyükkannemin Çinisi", 2020, https://glenmartintaylor.com_– 26 Ekim 2022.

Taylor'ın üretim süreci çocukluk ve yetişkinlik yaralarına dayanmakla beraber kişisel dünyasının bir yansımasıdır. Geçmişini ifade eden malzemeler kullanan sanatçı, izleyenin de geçmişiyle duygusal bir bağ kurmasını amaçlamaktadır. Yaşamdaki güzelliklerin dikenleri olmadan anlamlı olmadığını düşünmekle beraber zor zamanların bizleri daha güçlü yapacağına inanmaktadır (URL 9). Sanatçı uygulamalarında eksik parçaların yerine dikenli teller veya paslı zincirler ekleyerek yaşama bir gönderme yaparken hem zarif hem de tehdit eden yapıtlar üretmektedir. Taylor, Kitsugi tekniğinin sadece kırık seramik parçaların onarımından oluşmuş olmadığını, yapının bozulmasının güzellik ile bir bütün olduğunu ve yaralarımızı saklamamıza gerek olmadığını, onları yaşamımızın bir parçası olarak kabul etmemizi savunmakla beraber, yaşamımızdaki olumsuzlukların sanat hayatımızı anlamlı kılmamıza ve sökümün sonunda bütünlüğümüzü bulmamıza yardımcı olduğunu düşünmektedir (URL 10). Çocukluğunu ve ergenliğini yaşadığı mekândan yola çıkarak ifade eden ve duygularını nesnelere aktaran Taylor'ın tüm eserleri, gergin ve hüzünlü bir ortamı nitelemekteydi. Sanatçıya göre, kırma/sökme ve inşa etme eylemleri, ruhumuzdaki kırılmışlıkların şiddetiyle başa çıkmak için bir tedavi yöntemi olarak ifade bulmaktadır (Görsel 11-12-13-14).

Otuz yılı aşkın bir süredir porselen malzeme ile çalışan diğer bir seramik sanatçısı **Jennifer Mc Curdy**, son yıllarda çömlek formunun yapısını parçalayarak konuyu irdelemektedir. Sanatçının her bir çalışması çömlekçi çarkında şekillendirildikten sonra kesilerek değiştirilir ve yeni bir form ortaya çıkarılarak fırınlanır. Sanatçı doğadaki simetrik ve asimetrik formların ilişkisini sorguladığını ve yaşamın hareketliliğinin bu ilişki üzerine oturduğunu savunmakla beraber çalışmalarını bu denge üzerinden sürdürdüğünü ifade etmektedir (URL 11).

Görsel 15-16: Jennifer Mc Curdy, "Strıp Vases", "Şerit Vazoları", 2021, "Gılded Wınd Vessel", "Yaldızlı Rüzgâr Gemisi", 2019, https://www.jennifermccurdy.com/currentwork.shtml - 25 Mayıs 2022.

Mc Curdy, çömlekçi çarkında ürettiği formlarının sürece bağlı olarak hareketinin fırında da bütünlüğünün bozulmaması adına hem dışbükey hem de içbükey uygulamalarla yaşamın dengesini yansıtan çalışmalar ortaya koymaktadır. Sanatçı diğer seramik sanatçıları gibi çarktan çıkan formları malzemenin doğası gereği kurumadan, deri sertliğinde iken kısa bir zaman aralığında keserek soyutlamaktadır (URL 12). Çalışmalarında ışık ve gölge hareketlerini ortaya çıkartmak için formun biçimini değiştiren sanatçı, döngüsel dünyadaki olumsuzlukları olumlu yöne çevirmenin altını çizmektedir (Görsel 15-16).

Sanat eserleri ve heykellerle büyüyen Fransız asıllı sanatçı **Laurent Craste** çalışmalarında dekoratif nesnelerin sosyolojik, tarihsel, ideolojik ve estetik yanlarını kavramsal olarak çözümlemeyi amaçlamaktadır. Kullandığı seramik nesnelerin tarihsel ilk örneklerinin (arketip) yeniden sahiplenilmesini düşünen sanatçı, 18. ve 19. yüzyıl porselen nesnelerin birikimlerinden yola çıkarak, yapısöküm ve yıkıcılık eylemleriyle nesnelerin yapılarını değiştirir ve yıkıcı bir hareket ortaya koyar. Bu bağlamda Craste'nin oluşturduğu yapılar, anlaşılmaz/örtük olduğu kadar kişisel bir ilgiyi de ortaya koymaktadır (URL 13).

Görsel 17-18-19-20: Laurent Craste, "Grand vase Montcalm", "Büyük Montcalm vazo", 2016, "Iconoraste à la barre à clou II", "Çivi çubuğu II ile ikonorist", 2019, "Iconocraste au bat VI", "İkonoklastlar VI'yı yendi", 2016, "Carcasse IV", "Karkas IV", 2016, https://www.lagalerie3.com/laurent-craste/ - 25 Mart 2022.

Craste, aynı anda hem toplumsal hem de ekonomik alanı işaret eden nesnelerin altındaki sosyolojik yapı ile ilgilenmekle beraber, tarihsel olan bu örnekleri kendi yöntemleri ile söküme uğratarak seramik tarihine göndermelerde bulunur. Çalışmalarında geleneksel teknikler kullanan sanatçı, klasik biçimdeki vazoları yeniden üreterek ölümü, giyotini, isyanı simgeleyen malzemeler kullanmış ve ideolojik yıkımı göstermek amacıyla formlarının biçimini değiştirerek, eskiden zarif olan bu nesneleri söküme uğratarak yeni bir anlam zinciri meydana getirmiştir. Sanatçı yaptığı eserleri "kasten sebep olunan bir kaza" olarak açıklamaktadır (URL 14). Craste hem sosyal hem de ekonomik olayların getirdiği sonuçlardan dolayı özel olan porselen kilini çalışmalarında kullanırken, yıkıcı isteklerden ve şiddeti içeren eylemlerden de etkilendiğini ve yıkım eylemini yaratma eylemine dönüştürdüğünü savunmaktadır (Görsel 17-18-19-20) (URL 15).

Livia Marin'in çalışmaları büyük ölçekli yerleştirmeler ve tüketim nesnelerini içermektedir. Sanatçı, klasikleşen ve küresel dünyanın egemen olduğu bir dönemde nesnelerle ne şekilde bağlantı kurduğumuzu irdelemek için çalışmalarında gündelik nesneleri kullanmakla beraber, nesnelerle kurduğumuz diyalog üzerinden bilineni tersine çeviren çalışmalar ortaya koyarken yabancılaşmayı vurgulamaktadır. Sanatçının "Broken Things", "Kırık Şeyler" ve "Nomad Patterns", "Göçebe Kalıpları" adlı serileri bulunmaktadır. Kırık Şeyler serisinde, porselenin özünü ve sanatsal anlamda üretimini derinlemesine ele almaktadır. Sanatçı, porselen malzemeyi mecazi bir şekilde yüzer duruma getirirken, nesneler kendilerinden dökülen sıvıda boğuluyorlarmış gibi bir etki yaratmaktadır. Aslında yüzeye yayılan dekor porselenin kendisidir. Porselen bir sanat nesnesine dönüşmeden önce, malzemeye dönüşerek hem oluşu hem de gidişi temsil eden bir metafor oluşturmaktadır. Sanatçı çalışmasında ticareti yapılan çiçeklerin görüntülerini transfer baskı yöntemi ile uygulamaktadır (Görsel 21-22-23).

Görsel 21-22-23: Livia Marin, "Broken Things", "Kırık Şeyler", 2008-2012- https://www.liviamarin.com– 11 Ocak 2022.

Göçebe Kalıpları serisinde ise, çökmek üzere ve aynı zamanda onarılıyormuş gibi görünen arasındaki belirsizlik, bizi özenle yatırılmış ya da harabe görünümünde olan günlük kullanım nesnelerine götürmektedir. Sanatçı, her iki çalışmasında da kayıp ve onarma, elden çıkartma ve koruma gibi kavramlar üzerine düşündürmeyi amaçlamaktadır. Göçebe Kalıpları serisinde, antika nesnelerden alınan motiflerle yine aynı şekilde transfer baskı yöntemini uygulamıştır (Görsel 24-25-26).

Görsel 24-25-26: Livia Marin, "Nomad Patterns", "Göçebe Kalıpları", 2008-2012- https://www.liviamarin.com – 11 Ocak 2022.

Sanatçı, seri üretimlerin ve küresel dolaşımın hâkim olduğu bir çağda, gündelik nesnelerle ne şekilde diyalog sağladığımız üzerinden çalışmalarını sürdürmektedir. Marin, endüstriyel olarak üretilen nesneleri el yapımı parçalara dönüştürürken, kırık bir nesneyi sahiplenmeli miyiz yoksa onu atmalı mıyız arasındaki gerilim duygusunu sorgulatmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, satın alınan eşyaları çöpe atmaya alışmış olan dünya için çalışmalar güçlü birer hatırlatıcıdırlar (URL 16). Sanatçı, Salvador Dali'nin eriyen saatleri gibi, sıcaktan eriyerek akmış gibi algılanan yapıtlar üretmektedir. Ayrıca değişen siyasal ve sosyal olayların dışa vurumunu ifade etmek için formların eriyerek biçim değiştirmesi, toplumların da yaşadıkları bozulma ve yozlaşmayı metaforik bir yaklaşımla dile getirmektedir (Yüksel, 2019, s. 259).

Çalışmalarında yapısöküm düşünce yöntemi ile yapıtlar üreten **Martha Rieger**, son yıllarda yumurta formunu kullanarak kırılma/çatlama duygusunu hissettirmekle beraber, çalışmalarının üzerine hem elle çizimler yapmakta hem de hazır motifleri aplike ederek kendi dünyasından gelen bir gerilimi

ifade etmeye çalışmaktadır. Yerleştirmelerinin amacı, yıllarca yaşadığı Çin'de bulunan yerel zanaatları günümüz sanatına entegre etmektir. Sanatçı, kamusal alanda dolaşırken ortaya saçılmış, hasar görmüş mavi beyaz porselen parçalarını toplayarak yapısöküm düşünce yöntemi ile "Gilded Cages", "Yaldızlı Kafesler" isimli yerleştirmesini ortaya koymuştur. Rieger bir bütün oluşturma isteği ile topladığı kırık porselen parçaları, yaldızlı demir kafeslere yerleştirerek tamamlama eylemini sergilemektedir.

Görsel 27-28 (ayrıntı), 29 (ayrıntı): Martha Rieger, "Gilded Cages", "Yaldızlı Kafesler", 2016, www.martharieger.com –11 Mart 2022.

Doğum öncesini işaret eden yumurta, sanatçının eylemiyle kırık porselen parçalarını sokağa atılmaktan koruyormuşçasına bir etki yaratmaktadır. Yaldızlı Kafesler, başlangıcı ve sonu / oluşumu ve yıkımı birleştirircesine parçaları bir araya getirmektedir. Sanatçı yerleştirmeleriyle izleyiciyi kendi zaman ve mekânlarının ötesine taşımayı, yeni ve benzersiz ortamlar sunmayı ve yaşadığımız dünyaya heyecan verici bir yapıt ortaya koymayı amaçladığını belirtmektedir (Görsel 27-28-29) (URL 17).

İnsanlık tarihinin en eski malzemesi olan kili diğer sanatçılar gibi bir iletişim aracı olarak kullanan Amerikalı heykeltıraş **Michael Boroniec**, sanatın yalnızca bir nesne ve kavramdan oluşan bir yapı olmadığını, gösterge, gösteren ve gösterilen ilişkisi içerisinde olduğunu savunmaktadır. Sanatçı, çömlekçi çarkında ürettiği vazo formlarını tamamladıktan sonra yapılarını parçalayarak soyutlamaktadır. Ortaya çıkan şerit görüntüsü sert ve ağır olarak algılanmakla beraber, aynı zamanda ortama kırılganlık, zariflik ve hareket kazandırır. Sonuç olarak işlevsel olan nesnenin sökümü yapıldıktan sonra soyut heykel görüntüsünün ortaya çıkmasıdır (URL 18).

Görsel 30-31-32-33-34: Michael Boroniec, "Spatial Sprials", " Mekânsal Spiraller", 2014-2018, https://mboroniec.com, https://www.kaspercontemporary.com/artists/michael-boroniec, https://www.behance.net/mboroniec – 15 Haziran 2022.

Sanatçının yöntemi diğer sanatçılarda da olduğu gibi ender rastlanan teknikleri içermektedir. Boroniec'in heykelsi seramikleri yüzyıllık vazo anlayışını alt üst ederek çalışmalarının ana temasını oluşturur. Sanatçının spiralleri bildiğimiz vazo formundan bir bobin haline dönüşmesi ile uzayda yukarı doğru gevşeyerek yükselmesi enerji ve heyecan vericidir (URL 19). Ortaya çıkan spiral form bir taraftan çömlekçi çarkının işlevini yansıtırken diğer bir taraftan da formların fırınlanması noktasında çoğunun çökmemesi etkileyicidir. Boroniec'in çalışmalarının arkasındaki asıl mesele, zanaat ve sanat arasındaki boşluğu doldurmaktır. Sanatçının çalışmaları

iki yönlüdür, bunlardan birincisi işlevsel ve heykelsi nesneler arasındaki düşünceye odaklanması, diğeri ise güncel olan olayları kişisel deneyimleri ile eserlere aktarmasıdır (Görsel 30-31-32-33-34) (URL 20).

Amerika'da Koreli bir ailenin oğlu olarak büyüyen **Steven Young Lee** hem büyük metropollerde hem de kırsal bölgelerde yaşamını sürdürdüğü ve çalıştığı için, bir kültürden diğerini gören ve aynı zamanda kimlik ve asimilasyon konularını ele alan yapıtları ile öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, yer ve aidiyet meselesini yeniden sorgulama, yorumlama ve yüzleşme olanağı bulmaktadır. Çeşitli kültürlerden form, renk ve malzemeyi bir araya getiren Lee, tarihi seramiklere olan tutkusuyla günümüz sanatı arasındaki etkileşimleri ortaya koymaya çalışmaktadır.

Görsel 35-36-37: Steven Young Lee, "Gold Butterflies", "Altın Kelebekler", 2011, porselen, kobalt oksit, altın lüster, "Pine Tree and Cardinals", "Çam Ağacı ve Kardinaller", 2013, porselen, bakır oksit, "Peonies and Butterflies", "Şakayık ve Kelebekler", 2013, porselen, kobalt oksit, altın lüster, https://stevenyounglee.com - 13 Eylül 2021.

Sanatçıya göre formların yapısını bozmak, kusursuzluk algısına karşı durmak ve değer algısıyla yüzleşmek anlamına gelmekle beraber, güzel olana tepki verdiğini ve yeniden yapılandırdığını ifade etmektedir (URL 21). Çalışmalarının özünde, farklı geleneklere ve kültürlere dayanan formlar yaratmaya çalışmaktadır. Formların çatlaması, yırtılması nesneye bakış açımızı değiştirirken formlara nasıl bakılacağı veya kimliğinin ne şekilde değerlendirileceği önemlidir. Lee' ye göre sanat, bizleri alıştığımızın dışında düşünmeye yönlendirir ve yaşadığımız dünyayı sorgulamaya teşvik eder. Steven Young Lee'nin çalışmaları, izleyenin nesnel olarak gördüklerinin dışında, onları kusursuzluk, kültür ve gelenek konularını da sorgulamaya yöneltmektedir (Görsel 35-36-37).

Her şeyin seri üretim olduğu bir çağda, el yapımının yeniden canlanmasını arzulayan **Zhu Ohmu**, 3D seramiklere ve hızlı çoğaltıma bir yanıt olarak sarmal seramik kaplar üretirken yavaş olma etiğini de sorgulamaktadır. Bu bağlamda, çağ gereği hızlı yaşayan insana tepki olarak, el işçiliği ile üst üste birleştirilmiş sarmal seramik formlar ortaya koymaya başlamıştır. Katlama ve presleme yöntemleri ile üretilen kaplar, çoğunlukla sezgisel olarak ortaya konmakla beraber malzemenin sınırları da zorlanmaktadır. Pandemi sürecinde oluşturulan çalışmalar, bir başkasına duyulan özlemi ve arzuyu simgelerken sanatçı, süreç boyunca aşk ve arzu duygularımızın dalgalanmalara neden olduğuna işaret etmektedir. Ohmu'nun ilk kişisel sergisi olan "A Long-Term", "Uzun Dönem" isimli yerleştirmesi dokuz seramik kap ve bir metinden oluşmakla beraber pandemi sürecindeki özlem ve hasret deneyimini ele almaktadır (Görsel 38-39-40-41-42-43-44-45-46-47).

Görsel 38-39-40-41-42-43-44, 45-46-47: Zhu Ohmu, "A Long-Term ", "Uzun Dönem", 2021-2022, Sırlı seramik, https://gallerysallydancuthbert.com/exhibitions/30-zhu-ohmu-a-long-term-longing/works/ – 23 Ekim 2022.

İnsan ve doğa arasındaki ilişkiyi araştıran Ohmu, kil malzemeyi biçimli/biçimsiz şekilde kullanarak her iki kavram arasındaki geçiş alanını sorgulayarak biçimsiz, orantısız, düzensiz ve çarpık çalışmalar ortaya koymuştur. İlk çalışmalarında wabi-sabi felsefesini benimseyen sanatçı, kusurları, düzensizliği ve bozulmuşluğun güzel olduğunu savunmaktadır. Doğadan ve 3D yönteminden ilham alan Ohmu, formlarının yerçekimine meydan okuduklarını, kendi karakterleri ve kişilikleri olduğunu düşünmektedir. Formlar insan elinden çıkmasına rağmen doğadan çıkmış gibi sert, aynı zamanda da yumuşak görünmektedirler. Sanatçının kil malzemeye sabırsız bir şekilde müdahale etmesi sonucunda çökmelerine ve kırılmalarına neden olmaktadır, bu nedenle çalışmaların ortaya çıkma aşaması yıllara varan süreçleri kapsamaktadır (URL 22).

Zanaat ve eleştiri konularına ağırlık veren **Chad Wys**, düşüncelerini iletmek ve yorumlamak için işaretleri ve sembolleri nasıl kullandığımıza dair disiplinlerarası bir yaklaşımla çalışmalarını ortaya koymaktadır. Sanatçı, tarihsel göstergeleri olan nesneleri yapısöküme uğratarak güzelliğin ne olması gerektiği üzerine toplumsal sorgulamalar yapmayı amaçlamaktadır. İşlevsel olan nesneleri şekillendirme aşamasında bozuma uğratmaktadır. Bu nedenle işlevinden ve asıl görüntüsünden uzaklaşan nesne, yeni yorumlamaları da beraberinde getirmektedir. Dijital baskı ile yeni bir anlatım sunan ve nesne güzelliğinin ne olduğunu izleyiciye sorgulatan sanatçı, kusursuz ve işlevsel olan nesnelerin anlamlarını yeniden ele alarak ortaya koymaktadır (Yüksel, 2019, s. 257).

Görsel 48-49-50: Chad Wys, "Dirge", "Ağıt", C-Print 24" x 24", 2012, https://cfileonline.org/interview-chad-wys-american-tapestry/, "Ode 7", "Gazel 7", c-print, 30" X 26.7", https://www.designboom.com/art/readymades-13-by-chad-wys/, 2013, "Ode 2", "Gazel 2", 2013. C-print 30" x 24", https://cfileonline.org/interview-chad-wys-american-tapestry/chad-wys-3/ - 21 Eylül 2022.

Wys, toplumdaki siyasal ve sosyal olayların değişmesiyle beraber, toplumların yozlaşmaları üzerine göndermeler yapmaktadır. İçerisinde yaşadığımız yüzyılda her şey değişken ve akışkandır, sanatçı bu bağlamda yapıtlarında eriyen formlarla değişimin bitmeyeceğini vurgulamaktadır. Wys'ın yapıtlarında nesnelerin yüzeylerindeki dijital baskıdaki erime, geçmişe ait izler taşısa da günümüzde bambaşka sözleri ifade etmektedir. Sanatçı, "Dirge", "Ağıt" isimli çalışmasında, fabrikalarda yapılan seri üretim porselen tabakların basmakalıp olmalarını sorgularken, kusurun estetiğini de gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda, teknolojinin kusursuzluğuna tepki olarak el yapımının daha önemli olduğunu işaret etmektedir (Görsel 48-49-50) (Kanışkan, 2020, s.1760, 1761). Ayrıca sanatçı ortaya koyulan sanatın ve nesnelerin izleyen tarafından nasıl algılandığının da önemli bir unsur olduğunu düşünmektedir.

Sürrealist yaklaşımıyla heykel tekniklerini kullanarak bedenin yapısını bozan Çinli heykeltraş **Johnson Tsang**, seramik heykeller ve kamusal sanat projeleri üzerine çalışmaktadır. Sanatçı, porselen insan yüzlerini ekleme/çıkartma yöntemleriyle yapısöküme uğratmaktadır. Tsang`in "Lucid Dreams", "Lucid Rüyaları" isimli serisi, insan büstlerinden oluşmaktadır. Heykeller farklı yüzleri ve kişilikleri temsil etmektedir. Sanatçının rüyalarından yola çıkılarak oluşturulan yapıt, insanların iç dünyalarındaki çatışmaları göstermektedir. Projelerinde porselenin renk olarak beyaz halini kullanan sanatçı, beyazın tüm renklerin bileşimi olduğunu, saflığı, masumiyeti, sakinliği ve huzuru ifade

ettiğini düşünmektedir. Eserlerinde insan yüzünü kullanan sanatçı, duyguların yüz üzerinden daha net bir şekilde izleyiciye aktarıldığını savunmaktadır.

Görsel 51-52-53: Johnson Tsang, "Lucid Dreams", "Lucid Rüyaları" serisi: "Here and There", "Burada ve orada", 27x20x14 cm. porselen, 2018, "War Zone", "Savaş alanı", 27x21x24 cm. porselen, 2018, "A Place to Grow", "Büyümek için Bir Yer ", 27x21x14 cm. porselen, sahte çim ve ağaç, 2018, https://www.johnsontsangart.com/about-johnson-tsang - 25 Nisan 2022.

Sanatçıya göre seramik malzeme her zaman istediğimiz şekle giren ve o şekilde kalmaya devam eden, yapmak istediğimiz ya da istemediğimiz şeyin ne olduğunu keşfetmemize izin veren ve kişiye her şeyi olduğu gibi kabul etmesi gerektiği duygusunu veren bir malzemedir. Her bireyin ruhunun derinliklerinde mutlu bir çocuğun yaşadığına inanan sanatçı, o çocukla iletişim kurduğunu ve zaman zaman kendini farklı yaşlarda hayal edip düşünmeye ve değerlendirmeye çalıştığını söyleyerek heykellerini oluşturmaktadır (URL 23). Tsang'ın heykelleri, hayal gücünün sınırlarını zorlayan, izleyicinin dünyayı farklı bir biçimde görmesini sağlayan ve insan duygularının ne kadar değişken olduğunu vurgulayan çalışmalardır (Görsel 51-52-53).

Hollandalı sanatçı **Pieke Bergmans**, sanat ve tasarım ilişkisini zorlayan ve 21. yüzyılın en etkili sanatçılarından biri olarak kabul edilmektedir. Eserlerinin büyük bir kısmını elle şekillendiren sanatçı, malzemeye kendi yolunu seçmesi için olanak tanırken, değişime ve tesadüfe yer vermekle beraber formlarının yapılarını bozmaktadır. Çalışmalarında kişiliğini ve kimliğini bir şekilde yansıtan sanatçı hem özenle planladığı hem de kendiliğinden olma arasındaki gerilimi bir şekilde hissettirir ve formlarının yapılarını bozarken anda dondurması eylemiyle dikkat çekmektedir.

Görsel 54-55-56: Pieke Bergmans, "A Unique Production From Unique Vase", "Eşsiz Vazolardan Eşsiz Bir Üretim", seramik, 2007, https://www.piekebergmans.com -11 Ocak 2022.

Ürettiği formları yapıbozuma uğratarak yeni biçimlere ulaşma çabası ile fonksiyonelliği bitirmeyi amaçlamayan sanatçı, hiçbir insanın aynı olmadığını ve seri üretimin karşısında olduğunu vurgulamaktadır. Bergmans'ın anlık, eğlenceli ve yeni olan çalışmaları hem biçimi hem de mesajı birleştirmeyi amaçlarken, değişim ve tesadüfi çalışmalar üretmesi açısından formlarının hiçbiri aynı olmamaktadır. Sanatçı, eserlerinin havaları sönmüş ve kafalarını topraktan çıkaran solucanlar gibi göründüklerini düşünmektedir. En benimsediği çalışma şekli mevcut üretim sürecinin yeni biçimlere

ve işlevlere ulaşacak şekilde değiştirilmesidir. Sanatçı kendimize kısıtlama getirmek yerine daha özgür yaşamalı, düşünmeli ve hareket etmeliyiz tezini savunmaktadır (Görsel 54-55-56) (URL 24).

Yapısöküm kavramı ile okunabilecek yapıtlar üreten diğer bir sanatçı **Ai WeiWei**, 1995 yılında "Dropping the Han Dynasty Vase", "Han Hanedanlığı Vazosunu Düşürmek" isimli çalışmasında antika bir vazoyu kırarak, geçmişi yeni bir anlayışa dönüştürmüştür. Sanatçı, vazoyu parçalayıp dağıtırken, Çin Kültür Devrimi yönetimine ve Çin devletinin geçmişi ortadan kaldırma eylemlerine karşı olduğunu, yaptığı çalışmayla ortaya koymuştur (Görsel 57). 2016 yılında, aynı çalışmayı yeniden kurgulayarak İstanbul Sakıp Sabancı Müzesinde izleyene sunmuştur (Görsel 58). Toplumsal sorunları eleştirel bir dil ile ele alan sanatçı hem kendi ülkesindeki hem de dünyadaki hak ihlallerini sanat aracılığıyla, baskı ve susturma siyasetine rağmen devam ettirmektedir (Avcı ve Uslu, 2019, s. 24, 25, 29). Sanatçı, başlangıçta geleneklere karşı olduğunu, ancak bizi biz yapanın gezmişimizde saklı olduğunu ve kültürün doğum izimizi belirlediğini işaret ederek, çalışmalarını geçmişe referanslar vererek yeniden yorumladığını vurgulamaktadır (Yüksel, 2018, s. 1165). Weiwei, 2006 yılında yine aynı çalışmayı bu kez "Accidentally Drop", "Yanlışlıkla Düşürmek" başlığıyla, gerçek boyutlu üç adet fotoğraf olarak sergilemiştir (Görsel 59).

Görsel 57-58-59-60-61: Ai Weiwei, "Dropping the Han Dynasty Vase", "Han Hanedanlığı Vazosunu Düşürmek", 1995, https://art21.org/gallery/ai-weiwei-artwork-survey-1990s/, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/636884, "Accidentally Drop", "Yanlışlıkla Düşürmek", 2006, https://www.downshiftingpro.com/who-is-ai-weiwei-a-guide-to-according-to-what-exhibit-in-toronto/, "Colorful Vases", "Renkli Vazolar", 2006, https://publicdelivery.org/ai-weiwei-coloured-vases/, "Coca-Cola Vase", "Coca-Cola Vazosu", 2007, https://www.downshiftingpro.com/who-is-ai-weiwei-a-guide-to-according-to-what-exhibit-in-toronto/- 24 Haziran 2023.

Sanatçı, 2006 yılında "Colorful Vases", "Renkli Vazolar" isimli çalışmasında ise, hanedanlık dönemine ait 51 adet vazoyu endüstriyel boyalara batırarak, Çin Kültür Devrimi'nin yol açtığı yıkımı vurgulamıştır. Vazoların tarihinin artık görünmez olduğunu ancak boyaların altında tarihin halâ orada olduğunu işaret etmiştir (Görsel 60) (URL 25). Sanatçı, 2007 yılında antika bir vazonun üzerine Coca-Cola yazısını boya ile yazarak, "Coca-Cola Vase", "Coca-Cola Vazosu" isimli çalışmasını sergilemiştir (URL 26). Ai Weiwei, Çin devletinin Batı ile ilişkisinin yıkıcı sonuçlara vardığını görmesi üzerine, küresel tüketiciliğin bir amblemi olan Coca-Cola amblemini vazonun üzerine yazarak, izleyicinin de bu durumun farkına varmasını amaçlamıştır (Görsel 61).

İnsanlık tarihinin en eski malzemesi olan kili, bir ifade aracı olarak kullanan diğer sanatçı **Phoebe Cummings**, çoğunlukla süreç kavramını içeren heykeller ve yerleştirmeler yapmakla beraber, kırılganlığı, zamanı, yeniden yaratmayı ve çürümeyi sorgulamaktadır. Çalışmalarında kili pişirmeden kullanan sanatçı, eserlerine çeşitli yöntemlerle müdahaleler uygulayarak eseri yeniden inşa etmektedir. Cummings, bitkilere ve ilkel ritüellere uzanan mistisizm duygusuyla el yapımı

eserler üreterek geleceğe ne taşıyacağımızı sorgularken, Barok ve Rokoko dönemlerinde gördüğümüz süslemeci bezeme üslubu ile çalışmaktadır. Çalışmalar, neredeyse unutulmuş bir geçmişin izlerini ve kırılgan olan yaşamları düşündürmektedir (URL 27). Doğal dünyadan ilham alan sanatçı, doğanın asla durağan olmadığını, her zaman bir döngü halinde olduğunu ve insanın da doğanın bir parçası olduğunu düşünmektedir. Kili pişirmeden kullandığında, kilin insana daha yakın olduğu hissini verdiğini, fırınlandığı takdirde kayaya daha yakın bir yere gittiğini düşünen sanatçı, ham kilden yapılan çalışmalarda beden izlerinin görünür olmasının samimiyeti işaret ettiğini belirtmektedir (URL 28).

Görsel 62-63-64: Phoebe Cummings, "Mirror I Am", "Ayna Ben", 2022, "Untitle", "İsimsiz", 2022, "Nocturne", "Gece", 2013, phoebecummings.com – 23 Haziran 2023.

Yaşam ve ölüm kavramlarını sorgulayan sanatçı, her sergi sürecinde kil malzemenin kuruması, çatlaması, parçalanması ve yere düşerek sökülmesini, izleyen ile deneyimlemektedir. Zaman içerisinde tamamen yere düşen parçalar, su dolu kovalara yerleştirilerek bir sonraki yapıt için hazırlanmaktadır. Bu eylem, nesne odaklı olmayan ancak, söküm ve süreç odaklı bir eylemi beraberinde getirmektedir. Cummings'in çalışmalarındaki değişim ve dönüşüm, geçiciliği ve yıkımı temsil ederken, malzemenin ham olması da ölüm, yaşam ve kırılganlığı vurgulamaktadır. Sanatçının tüm eserleri geçici olduğu için sadece sergi süresi kadar devam etmektedir (Görsel 62-63-64) (URL 29). Cummings'in eserleri fotoğraflanarak belgelenirken, video kayıta alınması ile de yeniden izlenebilmektedir. Ayrıca sanatçı kilin etkiye tepki veren bir malzeme olduğunu, insanın iz bırakma gereksinimine yanıt verdiğini ve geçici olması kadar kalıcı da olduğunu düşünmektedir (Canbolat, 2021, s. 1449,1454).

Yapısöküm kavramı ile okunabilecek yapıtlar üreten diğer bir sanatçı **Zhou Wendou**, Pekin'de doğmuştur. Günlük nesneleri abartısız bir şekilde eserlerinde kullanan sanatçı, sosyal, politik ve kültürel konuları eğlenceli ve alaycı bir dille ifade etmektedir. Sanatçı, kullandığı nesnelerin işlevinden çok Marcel Duchamp'ın ironilerinden etkilenmiş ve ona göndermelerde bulunmuştur (Kalın, 2021, s. 395,396). Hazır nesne ve kavram ilişkisini sanatla bağdaştıran Duchamp'ın sanat tarihinde önemli olmasının nedeni, nesneler üzerine düşünce ve kavram geliştirmiş olmasıdır. Duchamp'ın "Çeşme" isimli eseri, sanat alanlarında büyük dönüşümlere ve kırılmalara neden olmuştur. Geleneksel yöntemlerin ve malzemelerin yerine hazır nesnelerin kullanılması, sanat alanlarında sorgulamaları da beraberinde getirmiştir.

Görsel 65-66-67: Zhou Wendou, "Untitle", "İsimsiz", 2005 https://ms-demeanor.tumblr.com/post/189048791937/ms-demeanor-wendou-untitled-2006-zhou - 24 Haziran 2023.

Duchamp, hazır nesneyi sanat nesnesine dönüştürmesi nedeniyle, nesnenin algılanışı ve görüntüsü arasında farklılıklar olduğunu öne sürmüştür. İşlevsel olan sıradan bir ürün, sanat eserine dönüştürülmüştür. Bununla beraber, sanatta değer kavramına ait farklı ve yeni ifade biçimleri ortaya çıkmıştır. Duchamp'ın düşüncelerine benzer düşüncelerle yapıt üreten Wendou, eserlerinde hazır nesne ile sanat nesnesi veya değerli ile değersiz arasındaki duvarların ortadan kalkmasını amaçlamaktadır. Wendou, isimsiz olarak belirttiği hazır nesneyi parçalayarak, porselen bir vazoya dönüştürmek için tekrar birleştirmiş ve bildiğimiz/tanıdığımız bir nesneden yeni bir nesne yaratmıştır. Sanatçının eseri Duchamp'ın eserinde olduğu gibi nesne ve kavram ilişkisine örnektir. Esere ilk bakıldığında pisuar görülmektedir. Sanatçı hazır nesneyi kırarak farklı bir nesne olan vazo formuna dönüştürmüştür. Wendou, hazır bir nesnenin söküme uğratılarak farklı bir kimlikle ifade edilmesini ispatlayarak, nesne, mekân ve bağlam arasında yeni anlamlar oluşturmuştur (Görsel 65-66-67) (Özeskici ve Yetgin, 2022, s.77-79).

Sanatla zanaat, geçmişle bugün, Doğuyla Batı arasında bir bağ kurmaya çalışan **Yee Soo Kyung**, disiplinlerarası alanlardan yararlanan bir sanatçıdır. Kyung, kültürel hafıza, kaybolan tarih ve kişisel kimlik konularını kavramsal açıdan ele alarak eserler üretmektedir. Sanatçı, seramik eserlerin yapım sürecinden çok tamir sürecini bir anlatım dili olarak benimsemiştir. Çalışmalarında Japon Kintsugi tekniğini kullanan Kyung, kırılarak çöpe atılan seramik parçaları, kendi kültürüne ait nesne ve kavramlar aracılığıyla bir araya getirerek yeniden yorumlamaktadır. Sanatçının kullandığı yöntem, neyin daha değerli, neyin daha tarihi ve neyin sanat olduğunu izleyene sorgulatan bir yöntemdir (Yüksel, 2019, s.260). 2002 yılından itibaren "Translated Vase", "Dönüşen Vazolar" serileri ile tanınan Kyung, Kore hanedanlarından kalan kırılmış vazo parçalarını toplayarak çatlakların arasını 24 ayar altınla birleştirerek eseri dönüşüme uğratmaktadır.

Görsel 68-69 (ayrıntı), 70-71: Yee Soo Kyung, "Translated Vase Thousand", "Dönüşen Bin Vazo", "Translated Vase 1", "Dönüşen Vazo 1", "Transleted Vase Moon 1" Dönüşen Ay Vazo 1", 2012, https://www.yeesookyung.com/- 26 Haziran 2023.

Sanatçı, hayata karşı kırılganlığı ortadan kaldırdığını ve parçaları daha değerli yeni biçimlerine dönüştürdüğünü işaret etmekle beraber, yıkım anından itibaren ürüne müdahale ederek yeni anlatılar önerdiğini vurgulamaktadır (URL 30). Ayrıca Kyung porselen malzemeyi onararak, insan varoluşunun kırılganlığını, insanın kusurlarını tarih karşısında onardığını ve artık sağlam olduklarını da işaret etmektedir. Sanatçı, Kore tarihine ait vazoların yerinin asla doldurulamaz olduğunu ve tarihin yok edilmesine karşı kırılgan olmayan eserler oluşturduğunu vurgulamaktadır. "Dönüşen Vazolar", insanların hayat boyu karşılaştıkları mücadeleler sonucunda oluşan yaraların açtığı çatlakları ve bu çatlakların altınla birleştirilerek acıların üstesinden gelindiğini temsil etmektedir (Görsel 68-69-70-71) (URL 31).

Yapısöküm kavramı ile okunabilecek yapıtlar üreten **Valerie Hegarty**, bellek, yer ve tarih konularını sorgulayan resimler, heykeller ve yerleştirmeler yapan bir sanatçıdır. Kişisel bir etkilenme ile yola çıkan sanatçı, bireysel geçmiş, sanat tarihi ve güncel olaylar arasında şiirsel bir bağlantı kurmayı amaçlamaktadır. Hegarty'nin çalışmaları, malzeme ve ona bağlı olarak anlamların da sürekli değiştiği ilginç nesneleri içermektedir (URL 32). Sanatçının çocukluğunda hem kendi kültüründen uzaklaştırılması hem de iktidar tarafından toplumun tek tipleştirilmesi, onun gelecekteki sanat

eserlerinin alt yapısını oluşturmuştur. Hegarty, eserlerinde gösterge ve gösterilen arasındaki ilişkiyi yapısökümcü bir okumayla sorgulamaktadır. Amerika'nın sömürücü tutumuna karşı olan sanatçı, doğum, ölüm ve değişim konularıyla belleklerde saklı kalan ya da bastırılan düşünceleri, yerleştirmeleriyle ortaya koymaktadır. Derrida tarihsel açıdan yapısökümü iki şekilde ifade etmektedir. Birinci olarak, geçmişi tamamen yok sayan ve yok eden bir anlayış, ikinci olarak da var olanı yıkarak daha yapıcı ve yeniden yapılandırma anlayışıdır. Hegarty'nin çalışmaları ikinci anlayışı kapsamaktadır.

Görsel 72 (ayrıntı): Valerie Hegarty, "American Madness", "Amerikan Çılgınlığı", karpuz yerleştirmesi, 2016, https://www.artforum.com/picks/valerie-hegarty-64108 - 25 Haziran 2023.

Sanatçının 2016 yılında "American Madness", "Amerikan Çılgınlığı" isimli yerleştirmesi, suluboya resim ve seramik heykellerden oluşan, kültürel belleğin ilkelerini yeniden yapılandıran ve çoklu okumalara olanak sağlayan bir çalışmadır. Resimlerdeki meyvelerin çürüme görüntüsü Amerikan kültürünün bozulmasına işaret etmesiyle beraber, kültür ve tarım politikasını da yapısökümcü bir ifadeye dönüştürmektedir. Hegarty, meyve ve sebzelere yapay yolla etilen gazı verilerek olgunlaştırılmasına karşı olduğunu, ürkütücü bir ifade biçimi ile ortaya koymaktadır. Yerleştirmede en göze çarpan öğe büyüme hormonu verilen ve gerçek olmayan karpuz heykelleridir. Tarım problemlerini sorgulayan sanatçı, yanlış yöntemler kullanılarak meyve ve sebzelerin tüm doğal yapılarının bozulduğunu işaret etmektedir. Hegarty'nin metaforik olarak ifade ettiği karpuzlar, sömürgeciliği, ırkçılığı, açgözlülüğü ve oburluğu temsil ederken, kültür ve tarım politikalarını da eleştirmektedir. (Görsel 72) (Boynukalın, 2020, s. 279-281,287,289).

Kili şekillendirmek için araç olarak üç boyutlu yazıcı yöntemlerini kullanan **Emre Can**, doğanın duygu olarak kendisini etkilediğini, doğanın organik ancak dijital medyanın yapay olduğunu, yapay ve organik olan arasındaki zıtlığı ortaya çıkartmak istediğini ve ürettiği formları bozarak/çözerek yeni formlar ürettiğini söylemektedir. Formlarını geleneksel biçimlendirme teknikleriyle birleştiren sanatçı, formun iç yapısını ortaya çıkarmak için kırma/bozma/çözme yöntemi ile farklı ve yeni formlar üretmektedir (URL 33). Sanatçı, yapay olarak makineden çıkan parçaların, insanın duygu ve dokunuşuyla değiştirilerek organik bir hal almasını amaçlamaktadır.

Görsel 73-74-75: Emre Can, "Middle East", "Orta Doğu", 3D Baskılı Mavi porselen soyut kap, 32 cm., 2019, "The Breakfast in the Middle East", "Ortadoğu'da Kahvaltı", 3D Baskılı Porselen çay takımı, 21x58x41 cm., 2019, "Abstract Teapot", "Soyut Çaydanlık", 2021, Sanatçının İnstagram hesabından, https://www.emrecanceramic.com – 16 Mart 2022.

Bilgisayarlar ve robotik sistemlere ilgi duyan bir sanatçı olan Can, öncelikle tasarımlarını bilgisayarda oluşturur. 3D yazıcıların sunduğu teknik imkanlarla kil malzeme ile yapıtlarını oluşturduktan sonra kurumaya bırakır. Kuruma işlemi tamamlandıktan sonra formun dış yüzeyi kırılır. Dış yüzeyin kırılmasıyla beraber iç yapının görünürlüğü ortaya çıkarılır. Kırma/bozma/sökme eylemi savaşın yıkımını işaret etmektedir. Sanatçı, teknolojik olarak kullandığı imkân dahilinde kusursuzluğa varan sonuçlara ulaşacağı yerde, oluşturduğu formu bozarak başka bir yapıya dönüştürmektedir. Kilin kusursuz yapısının aksine, yüzeyde oluşturulan yapısöküm eylemi savaşın yıkıcılığını kavramsal olarak ortaya koymaktadır (Görsel 73-74-75) (Yüksel, 2019, s. 258, 259).

Sonuç

Yapısöküm düşünce yöntemi, sorgulamayı ve yeniden yorumlamayı gündeme taşımaktadır. Anlam her zaman farklı anlamları işaret ederek, sonsuz bir döngü halini almakla beraber her kırılma bir son değil bazı kırılmalar yeni anlamların başlangıcıdır. Geleneksel sanat anlayışı, modernizm ile farklı yöntem ve yaklaşımlarla değişerek, çağdaş sanat üreten sanatçılar tarafından bambaşka bakış açıları ile yorumlanabilen sanat yapıtlarına dönüşmektedir. Postmodernizmin eleştirel bir ifadesi olarak ortaya çıkan yapısöküm, aslında bir metin okuma ve anlama metodu olarak şekillenmiştir. Yöntem yalnızca sanat yapıtlarına değil, sosyal yaşama da etki etmiştir. Bu nedenle Derrida, üstü örtülen, bastırılan ve dışarıda bırakılmış olanı açığa çıkartmak için tüm yapıların mekanizmasını çözmeyi hedeflemiştir. Yapısökümcü düşünce yöntemi, gösterge, gösteren ve gösterilen arasındaki örtülü alanları açığa çıkartmaya yönelmiş ve bu bağlamda sanat yapıtları ortaya çıkmaya başlamıştır. Bizlere gerçek ya da doğru olarak sunulan her şeyin bağıntılı olduğunu, anlamın değişmeyen olmadığını, bağlam değiştiğinde göstergelerin de yeni anlamlar türettiğini göstermiştir.

Çalışma hem seramik alanına hem de güncel sanat alanına katkı sağlamayı vurgulamakla beraber, seramik sanatçılarının çeşitli yöntem ve ifade biçimlerini farklı bir açıdan göstermeyi amaçlamaktadır. Yapısöküm yöntemiyle, kil malzemenin fiziksel ve kimyasal değişimleri üzerinden oluşturulan yapıtlar, sadece bir yöntem değil, aynı zamanda günümüz sanatının algısının ne kadar değiştiğinin de bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır. Dönemsel değişimler toplum yapılarını nasıl etkilediyse, sanat alanlarını da aynı şekilde etkilemiştir. Kil malzemenin sonsuz olanakları üzerinden yapısöküm yöntemi bağlamında incelenen yapıtlar, sosyal, kültürel ve toplumsal bir altyapıya dayanmaktadır. Ayrıca kil malzemeye uygulanan fiziksel ve kimyasal eylemler, izleyici tarafından algılama, düşünme, sorgulama ve görebilme güçlerini de yeniden tanımlamalarına neden olmaktadır.

Kaynakça

Avcı, S. ve Uslu, M. (2019). Ai Weiwei'nin Muhalif Sanatı, *Akdeniz Sanat Dergisi*, 13(23). 19-29. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/636884

Aytekin, S. (2020). *Resim Sanatında Yaratıcı Bir Tavır Olarak Yapıbozum*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aytekin, C.A. ve Bahadır, A. (2019). Postmodern Sanatta Yaşam Hakkında Bilinenlerin Yapıbozuma Uğratılması ve Yeniden Kurma Olarak Otobiyografi, *International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*. 4.(7). 45-61. Doi Numarası: http://dx.doi.org/10.29228/ijiia.7.73

Boynukalın, A. R. (2020). Valery Hegarty Enstalasyonlarında Kültürel Belleğin Yapısökümü. *NWSA Fine Arts (NWSAFA)*, 15. (4). 278-292. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1210343

Bulduklu, E. (2018). *Anadolu Selçuklu Dönemi Kubadabad Sarayı Çini Figürlerinin Göstergebilimsel Açıdan İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Büyükparmaksız, M. A. (2021). Postmodern Sanattan Güncel Sanata Yapıbozuma Uğrayan Bedenler, *Sanat Tarihi Dergisi*. 30.(1). 105-147. DOI: https://doi.org/10.29135/std.741942

Canbolat, A. (2021). Phoebe Cummıngs: Çamur, Geçicilik, Performans. *Ulakbilge sosyal bilimler dergisi*. Sayı:67. 1447–1456. doi: 10.7816/ulakbilge-09-67-06

Güneş, C. D. (2004). Jaques Derrida'da Yapıbozum ve İz İlişkisi Üzerine, *Felsefe Dünyası*. 40.(2). 136-147. https://dergipark.org.tr/tr/pub/felsefedunyasi/issue/63937/967673

Güven, S. (2022). *Çağdaş Sanat Pratiklerinde Yaratıcı Bir Tavır Olarak Yapıbozum*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

İlhan, S. (2020). *Sanatsal Bir Eylem Biçimi Olarak Yıkım ve Yeniden Yapılandırma*. Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Kalın, S. (2021). 20.yy'dan 21.yy'a Kadar Sanat Yapıtının Yeniden Üretimi ve Anlam İlişkisi: "Pisuvar" Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Sayı: 115. 385-402. Doi Number: http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.49729

Kanışkan, E. (2020). Hatadan Doğan Glitch Sanatı ve Çağdaş Seramik Sanatında Bir Uygulayıcı Chad Wys, *Journal Of Social And Humanıtıes Scıences Research Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Dergisi*, Sayı: 55. 1755-1762. http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1932

Küçükalkan, G. (2017). *Anlamın Yapısökümü: Haberi Derrida'dan Okumak*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özeskici, Ş. K. ve Yetgin, A. M. (2022). Hazır Nesne ve Atık Nesne Bağlamında Seramiğin Kullanımı. *International Journal of Socıal, Humanıtıes and Admınıstratıve Scıences*. 8.(48). 77-83. Doi Number http://dx.doi.org/10.31589/JOSH AS.872. https://journalofsocial.com/files/josasjournal/984641470_9_48_ID872_%C3%96zeskici%20ve%20Yetgin_77-83.pdf

Özeskici, E. (2019). Yapıbozum ve Alımlama Estetiği Bağlamında Eser Analizi. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*. 8. (53). 59-64. DOI: 10.7816/idil-08-53-06

Uzunoğlu, M. (2019). Yapıbozumcu Çağdaş Sanat Pratikleri. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*. Sayı:21. 21-31. ISSN 1307-9840

Yıldırım, B. (2021). Çağdaş Seramik Sanatında Farklı Malzeme Kullanımı. Erciyes Akademi. 35(1). 371-385. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1680655

Yıldız, K. (2019). *Resim Sanatında Derrida Etkisi: Yapısöküm*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Yüksel, O. A. (2018). Çağdaş Seramik Sanatında Politik İmge Kullanımı. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 6.(28). 1161-1176. https://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1538573444.pdf

Yüksel, O. A. (2019). Çağdaş Seramik Sanatında Yapıbozum. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*. 253-262. DOI: 10.7816/idil-08-54-17

Yükseler, G. (2017). *Kitle Kültürü Göstergeleri Üzerinden Seramik Sanatında Yapıbozumcu Anlatı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

URL 1-https://evrimagaci.org/postyapisalcilik-nedir-9150, Erişim tarihi: 22 Ağustos 2022.

URL 2-https://daniellaondesign.com/blog/deconstruction-of-the-white-vase/, Erişim tarihi: 15 Eylül 2022.

URL 3-http://giustinistagetti.com/andrea-anastasio-un-fiore-per-12-mesi-about/, Erişim tarihi: 8 Ağustos 2022.

URL 4- https://www.artribune.com/arti-visive/arte-contemporanea/2019/12/benvenuto-imprevisto-intervista-allartista-andrea-anastasio/, Erişim tarihi: 6 Temmuz 2022.

URL 5- boukedevries.com, Erişim tarihi: 22 Haziran 2022.

URL 6- https://ferrincontemporary.com/portfolio/bouke-de-vries/#about, Erişim tarihi: 22 Haziran 2022.

URL 7- http://haejinlee-ceramics.com/artist-biography, Erişim tarihi: 13 Mayıs 2022.

URL 8- https://mymodernmet.com/haejin-lee-unraveling-ceramic-sculptures/, Erişim tarihi: 13 Mayıs 2022.

URL 9- https://fourline.design/blogs/before-after/a-narrative-of-myself-glen-martin-taylor, Erişim tarihi: 21 Ağustos 2022.

URL 10- https://birdinflight.com/en/inspiration/glenmartintaylor.html, Erişim tarihi: 15 Eylül 2022.

URL 11- https://www.jennifermccurdy.com/currentwork.shtml, Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022.

URL 12- https://www.craftinamerica.org/artist/jennifer-mccurdy, Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022.

URL 13- https://www.lagalerie3.com/laurent-craste/, Erişim tarihi: 25 Mart 2022.

URL 14- https://www.opumo.com/magazine/abuse-ceramics-by-laurent-craste/, Erişim tarihi: 12 Nisan 2022.

URL 15- https://blogs.massart.edu/earthandalchemy/artists/laurent-crastecanadian/, Erişim tarihi: 14 Nisan 2022.

URL 16- https://www.liviamarin.com, Erişim tarihi: 20 Nisan 2022.

URL 17- www.martharieger.com, Erişim tarihi: 11 Mart 2022.

URL 18- https://www.ceramicsnow.org/archive/michael-boroniec-spatial-spirals-2014/, Erişim tarihi: 15 Haziran 2022

URL 19- https://berkshiremuseum.org/portfolio-item/berkshirenow-michael-boroniec/, Erişim tarihi: 15 Haziran 2022

URL 20- https://aestheticamagazine.com/michael-boroniec/, Erişim tarihi: 20 Haziran 2022.

URL 21- https://stevenyounglee.com, Erişim tarihi: 13 Eylül 2021.

URL 22- https://gallerysallydancuthbert.com, Erişim tarihi: 23 Ekim 2022.

URL 23- https://bantmag.com/arsivden-seramikle-dans-etmek-ruyalari-hayata-gecirmek-johnson-tsang/, Erişim tarihi: 25 Nisan 2022.

URL 24- https://www.prodeez.com/post/2015/10/26/crystal-virus-by-pieke-bergmans, Erişim tarihi: 11 Ocak 2022.

URL 25- https://publicdelivery.org/ai-weiwei-coloured-vases/, Erişim tarihi: 24 Haziran 2023.

URL 26-https://www.downshiftingpro.com/who-is-ai-weiwei-a-guide-to-according-to-what-exhibit-in-toronto/, Erişim tarihi: 24 Haziran 2023.

URL 27-https://www.animamundigallery.com/phoebecummings, Erişim tarihi: 23 Haziran 2023.

URL 28-https://symbioscene.com/phoebe-cummings/, Erişim tarihi: 23 Haziran 2023.

URL 29-https://www.toa.st/blogs/magazine/artist-phoebe-cummings-interview, 23 Haziran 2023.

URL 30- https://www.yeesookyung.com/, 26 Haziran 2023.

URL 31- https://publicdelivery.org/yeesookyung-translated-vase/, 26 Haziran 2023.

URL 32- https://valeriehegarty.com/news.html, 25 Haziran 2023.

URL 33- https://www.emrecanceramic.com – Erişim tarihi: 16 Mart 2022.

Dergi Kapağı

International
Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art
e-ISSN: 2548-0634

ASSISTANT EDITORS OF 16. ISSUE 2023 JUNE/JULY SUMMER PERIOD

Prof. Dr. Arif ÖZCAN (Marmara University)

Assoc. Prof. Dr. Ceren TEKİN KARAGÖZ (Pamukkale University)

Assoc. Prof. Dr. Mustafa Batuhan KURT (Marmara University)

Assoc. Prof. Dr. Zafer ÖZOMAY (Marmara University)

Doç. Dr. Nilay ÖZSAVAŞ ULUÇAY (Muğla Sıtkı Koçman University)

Assoc. Prof. Dr. Tarık YAZAR (Ondokuz Mayıs University)

Lecturer Dr. Hilmi GÜNEY (Niğde Ömer Halisdemir University)

Lecturer Mustafa Naci TOP (Marmara University)

Ed. Sebahat YAVUZ BALCI (Altınbaş University)

FIELDS EDITORS OF ASSISTANT EDITORS OF 16. ISSUE 2023 JUNE/JULY SUMMER PERIOD

Assoc. Prof. Dr. Çimen BAYBURTLU (Pictura)

Assoc. Prof. Dr. Gökhan BİRİNCİ (Photograph)

Assoc. Prof. Dr. Gülhan ACAR BÜYÜKPEHLİVAN (Photograph)

Assoc. Prof. Dr. Zeynep Varlı GÜLER (Animation)

Assoc. Prof. Dr. Ceren TEKİN KARAGÖZ (Ceramic)

Asst. Prof. Dr. Üyesi Mehmet DERE (Cinema)

Asst. Prof. Dr. Üyesi Demet ÖZNAZ (Textile)

Lecturer Dr. Hilmi GÜNEY (Gemology)

Research Assist. Dr. Çiğdem ERTİKİN(Textile)

Lecturer Nuray ÖZ (Textile)

Yardımcı Editörler ve Alan Editörleri

International
Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art
e-ISSN: 2548-0634

ADVISORY BOARD OF 16. ISSUE 2023 JUNE/JULY PERIOD

Prof. Dr. Çetin ERGAND (Mimar Sinan Güzel Sanatlar University)
Prof.Dr. Mehmet KOŞTUMOĞLU (Dokuz Eylül University)
Prof. Dr. Esin SARIOĞLU (Beykent University)
Prof. Dr. Metin YÜKSEK (Marmara University)
Assoc. Prof. Dr. Şemsi ALTAŞ (Niğde Ömer Halisdemir University)
Assoc. Prof. Dr. Can DİKER (Mimar Sinan Güzel Sanatlar University)
Doç. Dr. Serhat ERDEM (Atatürk University)
Assoc. Prof. Dr. Memduha Candan GÜNGÖR (Dokuz Eylül University)
Assoc. Prof. Dr. Kevser Gürcan (Mimar Sinan Güzel Sanatlar University)
Assoc. Prof. Dr. Mert GÜRER (Kocaeli University)
Assoc. Prof. Dr. İsmail KESKİN (Kocaeli University)
Assoc. Prof. Dr. Funda SUSAMOĞLU (Hacettepe University)
Assoc. Prof. Dr. Şerife GÜLCÜ YILDIZ (Selçuk University)
Asst. Prof. Dr. Deniz AKBAY (Çanakkale 18 Mart University)
Asst. Prof. Dr. Ediz Sadık KANBİR (Kırşehir Ahi Evran University)
Asst. Prof. Dr. Berna KILIÇOĞLU (İstanbul Topkapı University)
Asst. Prof. Dr. Sevtap ÖRGEL (Kocaeli University)
Asst. Prof. Dr. Eylem ÖZÇİMEN (Doğuş University)
Asst. Prof. Dr. Cem YILDIRIM (Üsküdar University)

Danışma Kurulu

International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art
Volume: 8, Issue: 16, Haziran-Temmuz / Summer / 2023
Cilt: 8, Sayı: 16, June-July / Yaz / 2023

İÇİNDEKİLER - CONTENTS

Dr. Öğr. Üyesi İlkay KAYDU AKBUDAK- Doç. Dr. Zeynel BAŞIBÜYÜK- Dr. Öğr. Üyesi Gökhan EKİNCİOĞLU- Öğr. Gör. Dr. Engin EKDUR
Kırşehir ve Aksaray Bölgesi Bantlı Traverten Oluşumlarının Süstaşı Olarak Kullanımı
Use Of Banded Travertine Formatıons as Gemstones of Kırşehir And Aksaray Regions
S.No: / P.N: 1

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Hikmet AYDINGÜLER
Göstergebilimsel Açıdan Film Çözümlemesi: Eşkıya Filmi Örneği
Semiotic Film Analysis: Case of Eşkiya Movie
S.No: / P.N: 13

Melis BAYAT- Prof.Dr. Ayşe Nuriye İŞGÖREN
Talu Tekstil Kesim Atıklarından Geri Dönüştürülerek Elde Edilen Kumaşların Kullanıldığı Unisex Giysi Tasarımı Projesi
Unisex Garment Design Project Using Fabrics Obtained by Recycling from Talu Textile Cutting Waste
S.No: / P.N: 25

Doç.Dr. Mine CERENOĞLU
Annuaİre Orİental'de (Şark Ticaret Yıllığı) Bulunan Tekstil ve Moda Ürünlerin Reklam Açısından İncelenmesi
An Investigation of Textile and Fashion Products in Annuaire Oriental (Origin Trade Year) In Terms Of Advertising
S.No: / P.N: 41

Doç.Dr. Nalân DANÂBAŞ
21. Yüzyıl Kil Malzeme ile Yapısöküm Metodu Üzerinden Sanatçı ve Yapıt Okumaları
21st Century Readings of Artists and Artworks Through the Method of Deconstruction With Clay Material
S.No: / P.N: 69

Dr. Öğr. Üyesi Hüsnü Çağlar DOĞRU
Avatarlar ile İletişim: Sanal İnfluencerlar ve Üretim Teknikleri Üzerine Bir İnceleme
Communication With Avatars: A Review on Virtual Influencers and Production Techniques
S.No: / P.N: 91

Doç. Bülent Ümit ERUTKU- Hakan TEMUÇİN
Zeytin Yaprağının Pigment Olarak Gum Bikromat Fotoğraf Baskı Yönteminde Kullanımı
The Use of Olive Leaf as A Pigment In Gum Bichromate Photo Printing Method
S.No: / P.N: 107

Doç.Dr. Ümit GEZGİN
Çallı Kuşağı Sanatçılarında Empresyonist Sanat Akımının Etkileri Üzerine
On The Effects of Impressionist Art Movement on The Artists Of Çallı Generation
S.No: / P.N: 115

Doç.Dr. Ezgi TOKDİL
Richard Serra Örnekleminde Kamusal Alanda Vandalizm, Kültürün Özelleştirilmesi ve Eleştirel Sanatın Sansürlenmesi
Vandalism In the Public Space in The Case of Richard Serra, Privatization Of Culture and Censorship Of Critical Art
S.No: / P.N: 131

International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art
Volume: 8, Issue: 16, Haziran-Temmuz / Summer / 2023
Cilt: 8, Sayı: 16, June-July / Yaz / 2023

İÇİNDEKİLER - CONTENTS

Doç.Dr. Ayşe Gamze ÖNGEN
Anadolu Çeyiz Geleneğinde İşleme Sanatı
The Art of Embroidery in The Tradition of Anatolian Dowry
S.No: / P.N: 153

Doç. Dr. Ayşe Gamze ÖNGEN- Sümeyra Merve İLBAK TAHMAZ
XX. Yüzyıl Giysi Modasının Sinema ve Sinema Sanatçıları Üzerinden Topluma Yansıtılması
Reflecting The XX. Century Clothing Fashion to Society Through Cinema and Cinema Artists
S.No: / P.N: 165

DERLEME

Nurgül KELEŞ- Doç. Dr. Nilgün ŞENER
Berthe Morisot Resimlerinde Oyuncak Bebek ile Küçük Kız İmgesi
Little Girl with Doll Image in Paintings Of Berthe Morisot
S.No: / P.N: 181

Deryal KOCAER- Doç. Dr. Nilgün ŞENER
Alain Bellino'nun Eserlerindeki "Vanitas" Kavramı
The Concept Of "Vanitas" In the Works of Alain Bellino
S.No: / P.N: 193

Taranan İndexler